תלמוד בבלי · מפרשים על המסכתות הקטנות · נוסחת הגר״א

נוסחת הגר”א על מסכת סופרים

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נוסחת הגר"א על מסכת סופרים

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נוסחת-הגרא-על-מסכת-סופרים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ה 6
הלכה ח 6
הלכה י 6
הלכה יא 6
הלכה יב 6
הלכה יג 6
הלכה יד 6
פרק ב 7
הלכה ב 7
הלכה ג 7
הלכה ד 7
הלכה ה 7
הלכה ו 7
הלכה י 7
הלכה יא 7
פרק ג 8
הלכה א 8
הלכה ב 8
הלכה ז 8
הלכה ח 8
הלכה ט 8
הלכה י 8
הלכה יא 8
הלכה יג 8
הלכה טז 8
פרק ד 8
הלכה א 8
הלכה ב 9
הלכה ג 9
הלכה ה 9
הלכה ו 9
הלכה ז 9
הלכה ט 9
פרק ה 9
הלכה א 9
הלכה ב 9
הלכה ד 10
הלכה ה 10
הלכה ח 10
הלכה ט 10
הלכה יב 10
הלכה יד 10
הלכה טו 10
הלכה טז 10
פרק ו 11
הלכה א 11
הלכה ג 11
הלכה ד 11
הלכה ו 11
הלכה ט 11
פרק ז 11
הלכה א 11
הלכה ב 11
הלכה ג 11
הלכה ד 12
פרק ח 12
הלכה א 12
הלכה ב 13
פרק ט 14
הלכה א 14

הלכה ו 14
הלכה ז 14
הלכה ח 14
הלכה ט 14
הלכה י 14
פרק י 14
הלכה ה 14
הלכה ו 14
הלכה ז 14
פרק יא 15
הלכה א 15
הלכה ב 15
הלכה ג 15
הלכה ד 15
הלכה ו 15
פרק יב 15
הלכה ג 15
הלכה ד 16
הלכה ה 16
הלכה ו 16
הלכה ז 16
הלכה ח 16
הלכה יא 16
הלכה יב 16
פרק יג 16
הלכה א 16
הלכה ב 16
הלכה ד 17
הלכה ו 17
הלכה ז 17
הלכה ח 17
הלכה י 17
הלכה יב 17
הלכה יג 17
פרק יד 17
הלכה א 17
הלכה ג 17
הלכה ה 18
הלכה ז 18
הלכה ח 18
הלכה י 18
הלכה יא 18
הלכה יב 18
הלכה יד 18
הלכה טו 18
הלכה יז 18
הלכה יח 19
פרק טו 19
הלכה א 19
הלכה ב 19
הלכה ד 19
הלכה ה 19
הלכה ו 19
הלכה ט 19
הלכה י 19
פרק טז 19
הלכה א 19
הלכה ב 19
הלכה ד 20
הלכה ה 20
הלכה ז 20
הלכה יא 20
הלכה יב 20
פרק יז 20

הלכה ג 20
הלכה ד 21
הלכה ז 21
הלכה ט 21
הלכה יא 21
פרק יח 21
הלכה א 21
הלכה ב 21
הלכה ד 21
הלכה ה 21
פרק יט 22
הלכה ב 22
הלכה ג 22
הלכה ה 22
הלכה ז 22
הלכה ט 22
הלכה י 22
הלכה יא 22
הלכה יב 22
פרק כ 23
הלכה א 23
הלכה ד 23
הלכה ה 23
הלכה ו 23
הלכה ז 23
הלכה ט 23
הלכה י 23
הלכה יב 24
פרק כא 24
הלכה א 24
הלכה ד 24
הלכה ה 24
הלכה ו 24
הלכה ז 24
הלכה ט 24

פרק א

הלכה א
תפילין ומזוזות:

וסמך לו:

הלכה ה
מחוק ל"ג (וכ"כ התוספות במנחות דף לא: ד"ה הא ועי' ש"ך יו"ד סימן רע"א ס"ק י'):

הלכה ח
כל אחד ואחד תורה בפני עצמו:

ותצחק שרה בקרוביה (וכ"ה בכ"י):

שור (וכ"ה בכ"י):

וישלח את זאטוטי בני ישראל:

הלכה י
בה דברים של תרגום. עברית שכתבו תרגום ותרגום שכתבו עברית אל יקרא בו ואיזהו תרגום יגר שהדותא וחביריו ויש אומרים לא דברו אלא על יגר שהדותא וגלעד שהם שתי לשונות של עברית ותרגום שלא יהפכם. האזינו וכו':

הלכה יא
התורה ושייר בה פחות מדף עושה:

הלכה יב
שלא:

הלכה יג
אשה:

שאינו מוציא רבים י"ח אינו רשאי לכתוב:

הלכה יד
(סוף הפרק): (כ"ז הוא גירסת התוספות ורא"ש אבל גירסת הרמב"ם הביא הב"י ביוד סימן ער"ה) איזו היא פתוחה כל שהתחיל מראש השיטה. וכמה יניח בסוף השיטה ויתחיל בראש השיטה ותהא נקראת פתוחה כדי לכתוב שלש תיבות של שלש אותיות. גמר הפרשה בסוף השיטה משייר שיטה אחת. גמר בסוף הדף מניח שיטה אחת בתחלת הדף ואם נשארה שיטה בסוף הדף מתחיל מתחלתו. ואיזו היא סתומה כל שהניח

באמצע השיטה וכמה יניח באמצע השיטה ותהא נקראת סתומה שלש תיבות של שלש שלש אותיות (ועמ"ש רבינו באו"ח סימן ל"ב ס"ק פ"ג):

פרק ב

הלכה ב

שוה (וכ"ה בירושלמי):

(כ"מ שנזכר כאן שם פירושו תיבה):

הלכה ג

נזדמן:

א' בסוף הדף וג' בין דף לדף אלא:

שתי:

הלכה ד

שלשה (ועי' בהגר"א יו"ד ר"ס רע"ג):

הלכה ה

מניחין בסוף הספר כדי להקיף עמוד וצריך לעשות עמוד בסופו וצריך להניח בתחלתו כדי להקיפו ובתורה צריך לעשות עמוד מכאן ומכאן ולפיכך גוללין הספר לתחלתו ובתורה לאמצעיתו ואין פוחתין את התורה מבי יריעות (וכ"ה בירושלמי פ"א דמגילה) וארכו:

הלכה ו

כמסעות (כו') וכרבבות (כו') וכזקנים (כו') וכתוכחות (וכן בפעם השני צ"ל הכל בכ"ף):

עושה:

גמר כל הספרים ושייר בו דף אחד עושה אותו יריעה קטנה ואינו נמנע:

הלכה י

אע"פ שאינו מן המובחר:

הלכה יא

תופרין במקום הכתב ואין תופרין מבפנים אלא מבחוץ. הלכה למשה מסיני שיהא משייר מלמעלן ומלמטן ומחו לה אמוחא שלא יקרע וס"ת שנקרע מטלה עליו מטלית מבחוץ אבל לא מבפנים כל האותיות:

פרק ג

הלכה א
וכתובים כאחת דברי ר"מ ר' יהודה אומר תורה בפני עצמו ונביאים בפני עצמן וכתובים בפ"ע וחכמים אומרים כל אחד ואחד בפ"ע. אמר ר' יהודה מעשה בבייתום בן זונין שהיו לו ח' נביאים מדובקים כא' ע"פ ראב"ע. וי"א לא היו לו כי אם כל אחד ואחד בפני עצמו. אמר ר' מעשה באחד שהביא לפנינו תורה ונביאים וכתובים כאחת והכשרנו. במה דברים אמורים בקלף אבל בגויל תורה בפ"ע ונביאים בפ"ע וכתובים בפ"ע לא יניח:

הלכה ב
ריוח באמצע (וכ"ה בכ"י):
לו ריוח מלמטה ומתחיל מלמעלה:

הלכה ז
שנקדו או שפסקו:

הלכה ח
יקרא:

הלכה ט
א' בשלשה דפין אל:

הלכה י
פותחין:
גוללו מבחוץ אבל מהדקו מבפנים:

הלכה יא
יניחו הכותבין דיו:

הלכה יג
צבאים:

הלכה טז
והכותב בספרים לא יהפוך היריעה על פניה שנוהגין בהם דרך בזיון:

פרק ד

הלכה א
(בירושל' פ"א דמגילה הגירסא) חגידה:

אומנים שבירושלים:

הלכה ב
מאלהים יו"ד (וכ"ה בכ"י):

הלכה ג
שה' כה' מה' לה' וה' בשכמל"ו:

נ"ו כ"ם אינו:

הלכה ה
(עד כאן שייך להל"ד):

ר"ע אומר קדש ר' ישמעאל אומר חול. כי:

הלכה ו
חוץ ויהי כאשר:

חול:

הלכה ז
והם לא הבינו:

הלכה ט
מי כמוכה באלים ה' (שמות טו) הראשון:

מבית אלהיך (נחום א') הרי:

אל הלקח ארון (שמואל ד):

אחת (וכ"ה בס"א):

פטור:

פרק ה

הלכה א
ומחטב:

מחטב:

בסוף:

הלכה ב
נתכוין לכתוב את השם וכתב:

שכתב בו דל"ת מחטבו (וכ"ה שכתב בס"א):

הלכה ד
הטועה בשם גורר מה שכתב ותולה את מה שגרר וכותב את השם על מקום הגרר דברי ר' יהודה ר"ט (בגמרא הגירסא ר' יצחק) אומר מוחק וכותב ר' יוסי אומר אף תולין את השם ר"ש שזורי אומר כל השם תולין מקצתן אין תולין רשב"א אומר משום ר"מ אין כותבין את השם לא על מחק ולא על גרר ואין תולין אותו אלא מסלק את היריעה כולה וגונזה (וכ"ה בגמרא ומ"ש דברי מ"ד מוחק קודם דברי ר' יוסי כ"ה בריב"ף ורא"ש וע"ש במעדפי יו"ט):

הלכה ה
אל:

ומחטב:

הלכה ח
תולה כנגד מקום:

(פי' שלא יגרור ג' ויכתוב א'):

הלכה ט
ואם עתיד הוא להוסיף עליו מותר: (ר"י כו'. ומשמע בגיטין שם דלר"י כותבין מגילה לתינוק):

הלכה יב
מי שהיה שם כתוב על בשרו ה"ז לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל ר' יוסי אוסר לעולם יורד וטובל כדרכו ובלבד:

הלכה יד
שנחתך (פי' שנחתך עד בין השיטין ע"כ אם הם בין ג' שיטין לא יתפור):

הלכה טו
ר' יוסי בר' יהודה אומר עריבה של טיט כפה עליו אמר ר' ב' תשובות בדבר א' טיט בהר הבית מנין ועוד וכי מותר לאבדן ביד אלא מניחו במקום התורפה:

הלכה טז
והמפקיד ס"ת ביד חבירו גולל אחד לי"ב חדש:

בשבילו פתחו:

ישן אחד לי"ב חדש ראב"י אומר (ובגמ' פריך ראב"י היינו ת"ק וקאמר אלא אימא ראב"י אומר זה וזה ל' יום):

פרק ו

הלכה א
סימן בפרשה (והם הנונין של ויהי בנסוע):

הלכה ג
ב' של וביניך:

ב' שובקומה נקוד:

לנו ולבנינו עד:

הלכה ד
מעון:

עשר היא (ואולי מ"ש ספר היא צ"ל הוא):

הלכה ו
דברי ענאל יניאל ובי גרעון אלישמע הסופר (עי' מנחת שי ישעיה מט והיינו פלוגתייהו דענאל יניאל עם אלישמע דהוא מגרע להני ב' בתרייתא):

הלכה ט
את (ירמיה לט) נא (מ"ב ה):

פרק ז

הלכה א
ויצוו (שופטים כא):

חנניה (נחמיה ג) מלכיה (שם) וישתחו (בראשית כז) וישתחו (שם מג) וישתחו (מ"א ט). וחילופיהן ויאמר (יהושע ו) ויאמר (שם ט) ויאמר (ש"א טו):

(מלכים א י"ב:ג' ויקראו לו ויבאו כתיב וקרי ויבא):

הלכה ב
קו (ירמיה לא):

הרב (תהלים נא):

ארי (איכה ג) אל (עזרא ה):

[שמה] (ש"ב כא כתיב שם וקרי שמה):

הלכה ג
מה זה (שמות ד):

הלכה ד

[אעודך (איכה ב) אחולה (ירמיה ד) אשוב (שם לג) אשוב (שם מט) ישוב (משלי יב)]:
ויזואל (דה"א יב) [ויעואל (שם יא) ויעואל (דה"ב כט) ומדונים (משלי יח) מדונים (שם כא) מדונים (שם כג) מדונים (שם כה) מדונים (שם כו) מדונים (שם כז)]:
[היצוע (מ"א ו) היצוע (שם)]:
יחואל (דה"ב כט) [יעואל (דה"א ט) יעואל (דה"ב כו)]:
[מוזנים (ירמיה ה)]:
[ענוים (תהלים ט) ענוים (ישעיה לב)] ענוי (איוב כד) [עולם (ירמיה מט)] עפרון:
[צלול (שופטים ז)] קרואי (במדבר כו) שושק (מ"א יד) שרוקת (ירמיה יח) שרותך (שם טו) שפרורו (שם מג) [שלמות (דה"א כג)] שמור (שם כד) שבותם (צפניה ב) שבות (תהילים פ״ה:ב׳) [שבותינו (שם קכ"ו וע"ש במנחת שי)] שלשום (משלי כב) [השלושים (דה"א יא) השלושים (שם יב)] תנואן (במדבר לב) תרוב (משלי ג) תשוה (איוב ל): (א"ה כל מה שהצגנו כאן ברבועים לא קחשיב להו במסורה מערכת אות היוד. ונראה מ"ש כאן בפנים "ברזות גול דהוא" צ"ל למעלה אחר מלת בהלוכתם כסדר הא"ב וכ"ה במסורה)

פרק ח

הלכה א

דוד להי׳ (ובתהלים למנצח לעבד ה׳ לדוד אשר דבר להי׳). ומכף (ובתהלים ומיד). [ויאמר ה׳ (סלעי ובתהלים ויאמר ארחמך ה׳ חזקי ה׳ סלעי)]. לי. אלהי (וכ"ה בס"א) ומנוסי מושיעי מחמס תושיעני (ובתהלים ליתא). ומאויבי. כי. משברי. נחלי. סבוני (וכ"ה בס"א). אקרא. וישמע. [ושועתי באזניו (ובתהלים ושועתי לפניו תבוא באזניו ויתגעש מוסדות)]:
[חשך סביבותיו (ובתהלים חשך סתרו סביבותיו)]:
(מנגה נגדו. ובתהלים מנגה נגדו עביו עברו):
[קולו וישלח (ובתהלים קולו ברד וגחלי אש וישלח)]. חצים. ברק ויהום (ובתהליס וברקים רב ויהמם). אפיקי ים (וכ"ה בס"א) יגלו:
[אתה נירי (ובתהלים אתה תאיר נרי)]. והי׳ [בכה (ובתהלים בך)]. באלהי. אל. מבלעדי (ובתהלים זולתי). מעוזי. ויתר. [דרכו רגליו כתיב (ובתהלים דרכי רגלי)]. ונחת. [ישעך וענתך (ובתהלים ישעך וימינך תסעדני וענותך):
תתה (ובתהלים נתתה):
(וגם בתהלים האי קרא מהופך דתחלת הפסוק לשמע אזן ישמעו לי ואח"כ בני כוי):

הלכה ב

וישלח כו' ויתן כו' בעת כו' (ג' פסוקים כתובים במלכים וליתנהו בישעיה) חזקיה (הוא סימן דבהנך ג' פסוקים דכתיב בהו חזקיה ולא חזקיהו המה כתובים רק במלכים). את תרתן ואת רב סריס ואת (ובישעיה רק את). מן לכיש (ובישעיה מלכיש):

אשר (ובישעיה ליתא):

ושבנה (ובישעיה ושבנא):

ושבנה (ושם ושבנא):

חריהם (ושם חראיהם):

מידו(ושם ליתא). ולא (ושם לא). את (ושם ליתא). מלך (ושם המלך). ארץ זית יצהר ודבש וחיו ולא תמותו ואל תשמעו אל חזקיהו (ושם ליתא) כי. [אתכם (ושם אתכם חזקיהו)]:

חלקיה (ושם חלקיהו). ושבנה (ושם ושבנא): (דברי רבשקה. ושם את דברי רבשקה. ועיי מ"ש במלכים שם):

שחתו (ושם השחיתו). בתלאשר (ושם בתלשר) איו (ושם איה). ויקראם (ושם ויקראהו). לפני (ושם אל). ויאמר (ושם לאמר). ה' אלקי(ושם ה' צבאות אלהי). את דברי (ושם את כל דברי). שלחו (ושם שלח). (הגוים ושם כל הארצות). ונתנו ושם ונתן). נא. אלהים (ושם ליתא):

ברכב כתיב (ושם ברב):

קצה כתיב (ושם קצו):

ואכלו (ושם ואכול כתיב). צבאות קרי ולא כתיב (ושם קרי וכתיב):

בניו קרי ולא כתיב (ושם קרי וכתיב):

ויהי ישעיהו לא יצא העיר התיכנה ודבר ה' היה אליו(ושם ויהי דבר ה' אל ישעיהו):

ביום השלישי תעלה בית ה' (ושם ליתא):

ולמען דוד עבדי (ושם ליתא): (קחו. ושם ישאו: ויקחו וישימו. ושם וימרחו: ויחי כצ"ל פי' דקרינן הוי"ו בפת"ח והיו"ד בדגש ושם הוי"ו בשו"א ובלי דגש: אל ישעיהו. ושם ליתא) כי ירפא ה' לי ועליתי ביום השלישי (ושם כי אעלה) ויאמר ישעיהו (ושם ליתא):

כו'. ויאמר יחזקיהו כו' ויקרא ישעיהו כו' (ושם הנני משיב כו'). יקח כתיב (ושם יקחו) יהיה (ושם ליתא):

פרק ט

הלכה א
חק עולם (ומלת עולם כ"ה בדפו"י):

הלכה ו
שהיא (ובס"א מפני שהיא):

הלכה ז
מכל יו"ד שבתורה. ישראל:

למ"ד (ובס"א הלמדים שבתורה):

הלכה ח
לגנאי ומכנים לשבח כתיב:

בעריות:

הלכה ט
נקרא ומתרגם (ובדפו"י ליתא כלל להך בבא ונשמט מן מלת מעשה עד מלת מעשה ובדפוס פד"מ תקנו בטעות):

הלכה י
(אבל בגמ' אמרינן מן ויאמר משה עד וירא משה ור"ל גם הפסוק וירא משה וכ"ה בירושלמי להדיא וכ"כ תוס' ועוד מוסיף בתוספתא וירושלמי פסוק ויגוף וכ"פ כל הפוסקים):

פרק י

הלכה ה
ואין מפטירין בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה (וכ"ה בס"א):

הלכה ו
ומפטיר בנביא הפותח והחותם בתורה מברך לפניה ולאחריה י"ט שאיסור לאו חמשה יוה"כ שאיסור כרת ששה שבת שאיסור סקילה שבעה. אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד אין בין שבה ליוה"כ אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהכרת:

הלכה ז
בישיבה אלא בעמידה ואין פורסין על שמע ואין עוברין:

ואין צריך לומר לנשים (שאין כו' פליג אגמרא דילן בב"ב דף ק' ע"ב דא"כ טעה נמי בהא ע"ש):

עד:

עשרה שלא שמעו (ועי' ר"ן ורא"ש במגילה שם ובהגר"א או"ח סימן נט ס"ק ה' וסימן ס"ט ס"ק ט'):

עמד א' מאלו ואמר ברכו:

משום הנכנסין ומשום היוצאין:

פרק יא

הלכה א

כל (ובס"א קורא כל):

הלכה ב

בעי הגע עצמך שהיתה פרשה קטנה אלא כדי:

הלכה ג

כהן גדול (ר"ל ובעשור שבחומש הפקודים דעלה פריך בגמרא דילן וניתי ס"ת אהרינא או אפילו אך בעשור לירושלמי פ"ד דמגילה ופ"ז דיומא ופ"ז דסוטה ומ"ס הל"ב הנ"ל):

הלכה ד

המפטיר בנביא בשבת לא יפחות מכ"א פסוקים כנגד ז' שקראו בתורה ואם היה בשבת תורגמן או דורש מפטירין בנביא או ג' פסוקים או ה' או ז' ואינו חושש לכ"א פסוקים (וע"ל פי"ב הל"ז ופי"ד הל"א והל"ב):

הלכה ו

בלא (ובס"א ואין):

שאין מדלגין:

מפסיק וקורא וחוזר:

ואין:

פרק יב

הלכה ג

(בירושלמי איתא) פסטי:

הלכה ד
(בירושלמי ליתא מלת) צריך:

הלכה ה
(בירושלמי איתא) אתי שאיל:

שבתורת כהנים וקללות (וכ"ה בס"א):

הלכה ו
אבהו (וכ"ה בס"א ובירושלמי):

אחרייא דמשנה:

הלכה ז
א"ל ז' ביום כלות:

(ר"ל ביום ראשון קרא תחלה בשל ר"ח לזה ביום שני יעשה כאידך מ"ד בגמ' דמגילה כס ובירושל' פ"ד דברכות ופ"ג דמגילה ופי"ד דתענית וז"ש ולמה כן שלא כו' הוא טעם מ"ד השני והכריע המ"ס לצאת ידי שניהם):

הלכה ח
האזינו:

הפסק:

שבעים ושנים:

הלכה יא
(והרמב"ם כתב את וא"ת כתב הים):

הלכה יב
(בשלנו לית אלא ס"ד):

עם. רוזנים:

וחלפה. שכב. כרע. ותיבב. בשש. מרכבותיו. היא. שלל. צבעים. רקמה. יאבדו. בגבורתו (כ"ה בשלנו):

פרק יג

הלכה א
(כס"א כצ"ל):

הלכה ב
מפני שנקראת ספר:

הלכה ד
לר' חנינא בר אחוה של ר' הושעי' נהיר את כד הוינן קיימין קדם חנותא דר' הושעיא חביבך עבר ר' בא בר זבדא ושאלינן ליה ואמר:

הלכה ו
באחד עשר שיטין עשרת בסוף דפא שליף ונחית כהדין קנטרה כדי:
בר המדתא אגגיא בר סרח בר בוזא בר אפלוטם בר דיוסים בר פדום בר מעדי בר בעלקון בר אנתמרום בר חרום בר הדורם:
בר בירתא גינינה:

הלכה ז
כטורדיא דלברת:

הלכה ח
ר' זעירא אבא בר ירמיה רב מתנא בשם שמואל הלכה כמי שאומר פותח ורואה ומברך (כ"ה בירושלמי פ"ג דמגילה):
גידל:
רב מתנא אמר בברכה גדלו (ר"ל הגדול הגבור והנורא כמ"ש בגמרא וכ"ה בירושלמי):

הלכה י
ומלוך:
לתלמידים הלכה למעשה הלכה כדברי המחמיר שנאמר:

הלכה יב
רחם ה' אלהינו על ציון כי:

הלכה יג
(ובגמ' דידן פסחים דף קי"ז ב' איתא מגן דוד):

פרק יד

הלכה א
בתורה:

הלכה ג
ובקהלת (ועמ"ש רבינו באו"ח ס"ס ת"צ):
בין הכתובים:

הלכה ה

הנפרע לנו מצרינו המושיענו מכף כל העריצים (וכ"ה בס"א העריצים.ובגמ' ל"ג המושיענו כו' אלא והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו):

(בגמ' הנוסחא הנפרע לישראל מכ"צ האל המושיע):

הלכה ז

שחיק טמיא למזגא:

הלכה ח

(ר"ל בשמע שאומרים בפתיחת הארון קודש קריאה והמפטיר אמרו) היכן פותח (ר"ל החזן):

הלכה י

ואח"כ מגביה את התורה ואומר אחד אלהינו גדול אדונינו קדוש ונורא שמו לעולם ועד וחוזר:

הוא:

הלכה יא

אחד אחד אחד ובגדלו לה' אתי ומתחיל בנעימה ואומר ה' הוא האלהים ה' שמו ואחריו עונין אותו העם וחוזר וכופלו ועונין אותו פעמים:

הלכה יב

ויתקדש:

הנכבד והנורא:

הלכה יד

לראש הקרואים:

ויש אומרים פורס את שמע שיאמר יוצר אור וקדוש:

הלכה טו

שאינו:

הלכה יז

מבן י"ג שנה (ועי' אור זרוע סימן תשנ"ב):

ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא:

אסור שנראה:

נתמלא:

הלכה יח
לקרותה במוצאי שבתות שתים של:

עד שיקבע המנהג:

פרק טו

הלכה א
תפלה שבלתה אין עושין אותה מזוזה ומזוזה שבלתה עושין אותה תפילין לפי שמעלין בקדש ולא מורידין:

הלכה ב
אמר ר׳ שמעון בן גמליאל מעשה ברבן גמליאל שהיה עומר ע"ג מעלה בהר ואף חכמים:

הלכה ד
לו (וכ"ה בס"א):

הלכה ה
אמרו לו מפני מה אמר להם מפני עגינות של תורה שכתובין בהן תני:

הלכה ו
ר׳:

הלכה ט
שישים:

אלא (וכ"ה בס"א):

הלכה י
איש צדיין אומר משום אבא גוריא:

אומנות לסטים:

גאים:

פרק טז

הלכה א
ואיני מלמד את בני אלא תורה:

הלכה ב
כתובה הכותבה אין לו:

תני:

מקרא משנה הלכות ואגדות:

מסבירות (וכ"ה בס"א):

שוחקות (וכ"ה בס"א):

הלכה ד

סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים:

אלו אגדות:

עכשיו שאין הפרוטה מצויה נפש האדם מתאוה לשמוע דבר:

הלכה ה

(כל מ"ש כאן צ"ל בהל"ו וכל מ"ש שם צ"ל כאן):

אבל עכשיו מעמדת רגלים למורה:

הלכה ז

כל אחד ואחד מטעם אחר שלא מאותו טעם ולפי כן:

הלכה יא

מה טעם:

הלכה יב

מה טעם:

כסדרן (ר"ל לפי שהתחיל לומר ברכו יכול לומר קדוש של יוצר) (ועמ"ש רבינו באו"ח סימן נט ס"ק ה'):

יכול:

לברכו וקריאת:

נבדקין לאלה:

פרק יז

הלכה ג

שחל להיות בשבת:

בר"ח והוא קורא:

פרשיות וחנוכה שחל:

בענין שבת (וכ"ה בס"א):

הלכה ד
פורים כיצד פורים שחל להיות בשבת קורין שבעה בענין של שבת והשמיני קורא ויבא עמלק. שלשה:

הלכה ז
ונהגו בו העם להפטיר:

הלכה ט
שבת שלפני החרש מפטיר ויאמר:
ואת הכבש:
וביום השבת עולת שבת (ועמ"ש רבינו באו"ח סימן תכ"ג):
ואין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקים קרא שני פסוקים והתחיל באחרת אינו יכול לפסוק עד שקרא ממנה ג׳ פסוקים ומכיון שהוא קורא עולת ונסכו ואת הכבש וביום השבת עולת שבת נמצא שלישי שהוא קורא ה' פסוקים:

הלכה יא
וצריכין לומר בר"ח אחר יהי כבוד ה׳ מלך. מזמור שירו לה' שיר חדש ואחריו:
אברהם יצחק ויעקב להיות (וכל הששה רועים הוזכרו בפ׳ זו בתהלים (קה) ודוד אמרן):

פרק יח

הלכה א
דרשב"ל:
א"ל:

הלכה ב
וי"א אלהים אל דמי לך (ועי' תוס׳ מגילה ד"ד ע"א סד"ה פסק ובגליון שם):
ויושבים ואומרים כל הענין של מזמורות עד וברוך שם כבודו לעולם וביי"ט:

הלכה ד
החזן:

הלכה ה
לחנך בניהם ובנותיהם הקטנים להתענות ביום:
בן י"ג מוליכו ומקרבו:
וכן כל:

פרק יט

הלכה ב
ממעמקים:

הלכה ג
המצות הזה:

הלכה ה
הזה את יום ראש השנה הזה יום הזכרון הזה יום תרועה וחותם מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון והזמנים:

הלכה ז
ויום טוב האחרון כך מקלסין כל:

הלכה ט
שתשקע החמה ויראה הירח בלילה וצריך לומר בברכת היין בא"י:
גלה סוד חידוש הירח הורם ולמדם זמנים חדשים וימים טובים מינה:
כהיום הזה בירושלים ששים ושמחים כולנו בבנין:
ואומר כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וחותם ברוך אתה ה' מקדש ישראל וראשי חדשים ואומר הודו:
האבלים:

הלכה י
ושנים עשר חבירים כנגד שנים עשר שבטים ושנים עשר חדשים:

הלכה יא
ומביאין:
גלה כו' (ולגירסא שלנו צ"ל בעגולה כו' וכמ"ש בתה"א להרמב"ן ולעיל בהל"ט חסר מלת בעגולה וכמ"ש בשם הגר"א מוואלזין דנוסח ברכה זו ע"ס א"ב):
אומרים:
אחר:

הלכה יב
בשבת שאין אבלות נוהגת אומרן אחר התפלה בפני המתפללים על הכוס דאמר ר' אליעזר בן הורקנוס ראה:
לנחמן:

כל אחד ואחד אחורי

פרק כ

הלכה א
ששים ושמחים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתן:

ולפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה׳ מחדש חדשים:

הלכה ד
ועמוד האש לילה:

הלכה ה
משמאל:

ומנין נרות:

וכעין:

הלכה ו
המדליק אומר:

הלכה ז
ימים של (וכ"ה בס"א):

על:

הלכה ט
בב׳:

בב׳ אמצעים מפני:

שנים הראשונים:

ב׳ אמצעים לא לנו:

דאמר:

ושמנת ימי החג (ובר"ן פ׳ ע"פ הביא הגירסא כאן וי"ט של עצרת וחג הסוכות ויום שמיני עצרת ונשמט בדפוס מן עצרת עד עצרת):

בבית הכנסת (וכ"ה בר"ן שם):

הלכה י
וביום השמיני קורא מביום השמיני כל הפרשיות עד כן עשה את המנורה ובשבת מפטיר:

הלכה יב
בשל חנוכה שכל התדיר מחבירו קודם את:
שכבר קרא אתמול בר"ח תחלה דר' יצחק:
א"ל ביום כלות משה והמפטיר:

פרק כא

הלכה א
מנהג:

הלכה ד
שיהיו שקלי:
וצריכין ממנו להספיק:
במקום קרבן ומתנות:

הלכה ה
בכפרים ובעיירות גדולות קורין בי"ד ובכרכים:

הלכה ו
שאין לך קריאה שטעון קדיש קודם שיחזיר אלא שבת וי"ט בלבד מלפני המפטיר בנביא:

הלכה ז
עשרה:
לו שניה היא שהיא סדורה:
ואם איתא צריך עשרים ושלשה תלתא עשרה ותלתא עשרה וחד תלתא:

הלכה ט
ששה עשר:
שמשתמשין:
של:
טיפת זריעתו היתה שלשים:
המת:
הלך ובחן באלומות וכתב עליהן שמות:
שהוא חי הלך בהרים וחצב שנים עשר אבנים והעמידן בשורה וכתב על כל אחת ואחת שם שבטו ושם מזלו ושם ירחו על אבן אחת ראובן (וכו' כמ"ש בפנים למעלה עד) אבן

יוסף לפיכך נכתבו כל השבטים על אבן יוסף וכן כל ישראל נקראו על שם יוסף שנאמר (תהלים פ) נוהג כצאן יוסף וכן כל ראשי אבות כהונה ולויה אלישיב על שם להשיבו אל אביו אלקנה שקנהו:

לא טמא אותה עד עתה ועתה נעשה לה נס ומת אביה שלא יטמא אותה דכתיב ואיש לא ידעה ואין איש אלא אביה שכך היה:

לאחר ג׳ שנים:

עד עשרים שנה ששמש וירד מיכאל והוליכה לבית פוטיפר מכאן ואילך יוסיף המבין דעת: